

Zalaegerszegi hírek

Meglehetősen régen jelentkeztünk beszámolóval tevékenységünkről a Meteor hasábjain – több évnyi kimaradást lehetetlen is pótolni, ezért csak röviden összefoglaljuk fontosabb híreinket.

Az MCSE Zalaegerszegi Csoportja a helybeli Vega Klubból nőtt ki és 1993-ban alakult meg, később pedig megállapodás alapján a helyi csoport tevékenységét az 1994-ben Vega Csillagászati Egyesületre átkeresztelt klub szervezi. Ez a működési forma egyaránt lehetővé teszi a helyi és regionális források bevonását és az MCSE-hez való kötődést. Az 1993 óta megrendezésre kerülő Vega-táborokat így hosszú ideje már mint a VCSE és az MCSE Zalaegerszegi Csoportja közös táboriként hirdetjük és szervezzük meg, az utóbbi néhány évben pedig trióvá bővültünk a TIT Öveges József Ismeretterjesztő és Szakképző Egyesület bevonásával. (Utóbbi elnöke Bánfalvi Péter tanár és csillagász-ismeretterjesztő, aki a helybeli amatőrcsillagászati életnek e minőségében jelentős támogatója.)

Legfontosabb évi eseményünk a nyári tábor. Ezekre Zala megye különböző falvaiban kerül sor. Az 1993 óta minden évben megrendezett tábor látogatottsága idén a megszokottnál alacsonyabb volt: ez

azonban nem a gazdasági válságra fogható, hanem arra, hogy több tagtársunknak éppen idén született gyermeke, és néhány hónapos babával nem tudtak nekiindulni még a tábornak, vagy éppen – házastársi szervezési hiba miatt – összecsupszott a családi nyaralás a táborral... De már most látni, hogy az illető hűtőjén ki van írva a feleség számára: „2010. évi nyári csillagászati tábor”!

Kevesen tudják, hogy az idei táborunknak helyet adó kicsi dél-zalai, Nagykanizsához közeli Bázakerettyének komoly amatőrcsillagászati múltja van. Az 1946-ban megalakult első MCSE összes helyi csoportja közül száznál több taggal a bázakerettyei volt a legnagyobb! Bázakerettyén találtak Magyarországon először kőolajat (1937-ben); az itteni olajmező hosszabb ideig kielégítette a magyarországi igényeket (és néhány évig a

Az idei nyári tábor hivatalos és kevésbé hivatalos („medencei”) csoportképe

német hadigépezet működtetéséhez is jelentősen hozzájárult), de még ma is nyernek ki annyi kőolajat innen, ami csekély, de nem elhanyagolható mértékben hozzájárul hazánk kőolajfogyasztási igényeinek kielégítéséhez. A mai modern technikával a 19 km hosszú kőolajmező 550 kútját kevesebb, mint

20 dolgozó szolgálja ki; az 1930-as, 1940-es években azonban még 3500-nál is több olajmunkás és mérnök dolgozott a bázakerettyei mezőkön. A szántóföldeken elérhető béréknél átlagosan tízszer jobban fizetett olajmunkásokat kezdetben amerikai mérnökök irányították, így nem meglepő, hogy a falu sok épületén ma is amerikai hatások látszanak: nincsenek kerítések, a házak stílusa a korabeli Egyesült Államok-beli házakéval egyezik, és külön érdekesek ezeknek az amerikai stílusú házaknak az oldalfalain megjelenő göcseji motívumok. Nyilvánvalóan a magasabb életszínvonal, a modernizálás következménye is, hogy az olajmunkások és hozzátartozóik tucatjai érdeklődtek a csillagászat iránt és léptek be a helyi csoport tagjai közé (a falunak egyébként akkoriban saját színháza is volt, és az ország egyik első vidéki bölcsődéjét is itt hozták létre). Még az 1950-es években, az amerikaiak elűldözése után is működött itt magyar olajmérnök-amatőr csillagász vezetésevel szakkör.

Idei táborunk 2009. augusztus 10-től 16-ig tartott. Az első éjszaka zivatar, majd felhősödés tette lehetetlenné az észlelést. Ezért Az égre néző szemek c. filmet néztük meg magyar felirattal. A hat éjszakából végül négy volt derült: nem is olyan rossz arány Közép-Európában. Ehhez járult még Bázakerettye kiváló égboltja (bár majdnem mindegyik zalai falu égboltja nagyon jó, szerintem a falvak közötti réteken és mezőkön sokkalta jobb egek vannak, mint például Piskés-tetőn). A dombok pedig segítettek a közeli Nagykanizsa fényeit teljesen eltüntetni az égről.

A táborba elhozott nagyobb távcsövek a következők voltak: Györfly Ákos tagtársunk 25 cm-es Newtonja, amit a VCSE EQ-6-os mechanikájára tettünk fel; Dr. Csizmadia Szilárd 12,7 cm-es Makszutov-Cassegrainje EQ-3-as mechanikán; és Zelkó Zoltán 11 cm-es Vixen gyártmányú katadioptrikus távcsöve Celestron mechanikán. A mai világban természetesnek ható módon mindegyik távcsőállvány számítógépezérelt, ún. GoTo-típusú volt (talán a MenjOda-mechanika kifejezés – Zelkó Zoltán magyarítása

–, meghonosodhatna rájuk). A 25 cm-essel elsősorban „vizualizáltunk”, az égbolt fényesebb és halványabb mélyégeit vizsgáltuk meg vele. Egy ekkora távcső nemcsak gyűjti a fényt, de 2 colos, 40 mm-es okulárjával (37,5x-es nagyítás) olyan óriási látómezőt ad, amelyben az Ikerhalmaz két nyílthalmazának látványa többeknek a legnagyobb észlelési élményt jelentette. (Nemcsak a két halmaz fér el egy LM-ben, de a binokulárok-nál jelentősen nagyobb fénygyűjtő felület és nagyítás egészen más: gazdagabb, részletekben és csillagokban több képet nyújt.) A 12,7 cm-es MC végére CCD-kamera került, és a Christensen-, valamint 22P/Kopff-üstökösök mellett a tagtársak kívánságára kiválasztott objektumokat örökítettük meg. Mindkét üstökös természetesen meglátogattuk a 25 cm-essel is.

Az egész éjszakai programok (derült estén észlelés, borult esetén hajnalig tartó kártyacsaták és beszélgetések) után a társaság jó, ha délre felkelt. Ebéd után strandolás és szabad program segítette a regenerálódást – Bázakerettyén kiváló, hidegvíz és melegvíz (33 °C) medencéből álló kellemes strand található. Vacsora előtt és után pedig egy-egy, tagtársaink által tartott előadás segítette az elméleti továbbképzést (utolsóelőtti nap pedig Perkö Zsolt és Vilmos Mihály nagykanizsai barátaink is meglátogattak bennünket – utóbbi ókori csillagászról tartott előadásával színesítette a tábor programját). Alkal-

manként strandolás helyett a helybeli olajipari emlékeket és a múzeumot látogattuk meg, vagy egy rövidebb szakaszon utaztunk az ország leghosszabb, 101 km összhosszúságú, Bázakerettyét is átszelő kisvasútján.

Jövőre és később is nagy szeretettel várjuk a közelben és távolban lakó érdeklődőket táborunkban!

Természetesen nemcsak nyáron egy hétig vagyunk aktívak. Tanítási időszakban havonta egyszer az interneten keresztül tartjuk Virtuális Csillagászati Klub-összejöveteleinket, ahol ismeretterjesztő előadások, csillagászati hírösszefoglalók és észlelési ajánlatok hangzanak el, majd beszélgettünk távcsöves, valamint égi és földi dolgokról. Természetesen a klubösszejövetel nyitott másoknak is, nemcsak egerszegiek vehetnek rajta részt.

A múltban hol tartottunk ifjúsági csillagászati szakköröket, hol nem: a legújabbat Bánfalvi Péter vezeti 2009 márciusa óta. A Zalaegerszegen heti rendszerességgel működő szakkörnek jelenleg tizennyolc, 10–15 éves korú résztvevője van.

2001 óta 20 000 Ft értékű bronz emlékéremmel ismerjük el a Zala megyéhez valahogy kötődők kiemelkedő amatőrcsillagász megfigyelőtevékenységét, szervezőmunkát vagy éppen természettudományi (elsősorban perzeze csillagászati) ismeretterjesztő tevékeny-

séget. A díjat Hettyei Jánosról neveztük el, aki 1834-ben saját megfigyeléseit ismertette elsőként adott magyar nyelvű leírást az állatövi fényről, továbbá 1842-ben a zalaegerszegi vármegyéháza udvaráról két távcsővel megfigyelte, illetve bemutatta az akkor látható teljes napfogyatkozást. (A Hettyei-család weboldalán – www.freeweb.hu/hettyey – helytelenül állítják a honlap szerzői, hogy holdkrátert neveztek el róla; sajnos a hibára hiába hívtuk fel a figyelmüket, a téves információ azóta is ott van.) A díjat eddig Zelkó Zoltán (2001), Dúcz Mihály zalaegerszegi tanár (2002), Szutor Péter zalaszabari (2004) és Horváth Tibor hegyhátsáli (2005) amatőrcsillagászok, Csizmadia Ákos (2006) és Bánfalvi Péter (2007), legutóbb pedig Vilmos Mihály nagykanizsai ismeretterjesztő (2009) kapták meg.

Dr. Csizmadia Szilárd

Internet-ajánlat

A Vega Csillagászati Egyesület honlapja:
www.vcse.hu

Ajándékozzon MCSE-tagságot karácsonyra!

MCSE-tagtoborzó 2010

Név:

Cím:

Szül. dátum: E-mail:

A rendes tagdíj összege 2010-re 6400 Ft, illetmény: Meteor csillagászat évkönyv 2010 és a Meteor c. havi folyóirat 2010-es évfolyama.

A tagdíjat lehetőleg átutalással kérjük kiegyenlíteni (bankszámla-számunk: **62900177-16700448**), a teljes név és cím megadásával.

Budapestiek és környékeliek személyesen is rendezhetik tagdíjukat a Polaris Csillagvizsgáló esti ügyeletein (kedd, csütörtök, szombat).